

CSR แต่ไม่ใช่ด้านสำคัญ เป็นกิจกรรมทางสังคมซึ่งคุณหญิงคุณนายในอดีตก็ได้ทำมาก่อนหน้านี้มากกว่าครึ่งศตวรรษแล้ว

เราต้องเข้าใจให้ชัดเจนว่าหัวใจสำคัญของการมี CSR ก็คือ การรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่ใช่แค่ผู้ถือหุ้น ลูกจ้าง ลูกค้า-ผู้บริโภครู้จัก คู่ค้า-ผู้ขายสินค้าหรือวัตถุดิบให้กับเรา ชุมชนโดยรอบ และสังคมโดยรวม เป็นต้น ถ้ามี CSR เราจะโฆษณาโดยขาดความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่ได้

CSR ยังเกี่ยวข้องกับมาตรฐานและจรรยาบรรณซึ่งถือเป็น "Soft Laws" ไม่ใช่ "Hard Laws" (อันได้แก่ กฎหมายแห่งและพาณิชย์ กฎหมายอาญา เป็นต้น) ในกรณีนี้ โดยจรรยาบรรณของพ่อค้า-นักธุรกิจ ต้องไม่เอาเปรียบผู้บริโภค โดยจรรยาบรรณของสื่อ ต้องไม่ช่วยโฆษณาผลิตภัณฑ์ที่หลอกลวง โดยจรรยาบรรณของนักวิชาชีพโฆษณา ต้องไม่ทำโฆษณาสองแง่สองง่ามที่เกินจริงเพียงเพื่อประโยชน์ในการสร้างรายได้ให้กับตนเอง เป็นต้น

สุดท้ายในที่นี้จึงต้องย้ำให้ชัดเจนว่าวิสาหกิจขนาดใหญ่ต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีอย่างเคร่งครัด และ CSR นั้นมีหัวใจอยู่ที่การไม่ละเมิดกฎหมาย และทำธุรกิจหรือธุรกรรมใด ๆ โดยไม่ละเมิดต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย CSR ยังครอบคลุมถึงการรักษามาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพหรือของวงการค้าโดยเคร่งครัด และสุดท้าย CSR ยังรวมความถึงการอาสาทำดี ซึ่งเป็นสิ่งที่พึงส่งเสริม แต่ถ้าทำดีโดยไม่ยึดกฎหมาย ไม่ยึดมาตรฐานและจรรยาบรรณ ก็เท่ากับการหลอกลวงนั่นเอง

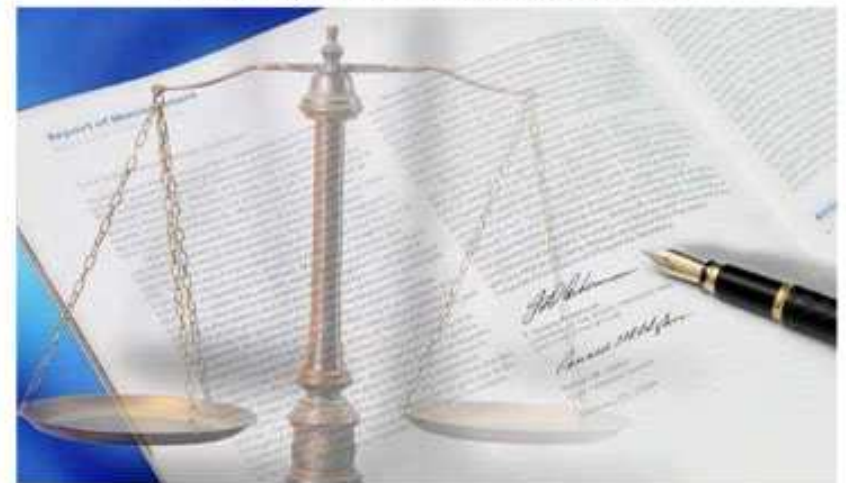
CSR จึงเป็นมากกว่าการอาสาทำดี (เพื่อปกปิดความไม่ดี)

ภาค 4

CSR กับ คุณธรรม

CSR กับคุณธรรมสัมพันธ์กันอย่างไร ว่ากันว่า 'ธุรกิจต้องมีคุณธรรม' นี้เป็นเพียงคำหวาน คำโฆษณาหรือหรือเป็นเนื้อแท้ ด้วยความดีนั้น ใครๆ ก็อยากได้ยิน อยากเอ่ยถึง (แต่อยากทำหรือไม่ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง) แม้แต่คนไม่ดีก็อยากพูดเพื่อให้ตนดูดี นี่จึงเป็นข้อพึงสังวร หาไม่อาจถูกลวงให้เสียหายได้

อย่าตีหัวเข้าบ้าน – อย่าดันได้ อาย-อด

ที่มา: จากเว็บไซต์ <http://www.ethics.bellsouth.com/images/integr3.jpg>

ข้อคิดจาก 'บัณฑิต ล่ำซำ'

บทนี้สรุปจากปาฐกถาของคุณบัณฑิต ล่ำซำ ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร บมจ.ธนาคารกสิกรไทย เนื่องในโอกาสเปิดสถาบันธุรกิจเพื่อสังคม ณ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2550

การให้-การไถ

การให้หรือการบริจาคเพื่อการกุศล เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ยิ่งถ้าเป็นบริษัท ห้างร้านขนาดใหญ่ หรือสถาบันการเงิน ก็ยิ่งเป็นเป้าของการ 'ไถ' คุณบัณฑิตให้ข้อสังเกตว่า 'ต้องให้บ้าง หากไม่ให้เลยก็กลายเป็นว่าไม่มีน้ำใจ' ยิ่งทำให้เสียภาพลักษณ์ไป อย่างไรก็ตาม

ในปัจจุบันวิสาหกิจขนาดใหญ่หลายแห่งได้พัฒนาจากการให้มาเป็นการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วยตนเอง

ในความเป็นจริง คนไทยบริจาคเงินเพื่อการทำบุญและเสีย 'ภาษีสังคม' เป็นเงิน 2.69% ของรายได้ต่อครัวเรือนต่อปี <1> ยอดขายของบริษัทมหาชนทั้งหลายในตลาดหลักทรัพย์นั้นคาดว่าจะเงิน 5,768,036 ล้านบาท <2> หากบริษัทมหาชนทั้งหลายบริจาค 2.69% เท่ากับประชาชนทั่วไป ก็จะเป็นเงินสูงถึง 155,160 ล้านบาท ซึ่งคงจะสร้างคุณูปการได้มหาศาล แต่แน่นอนว่าบริษัทมหาชนเหล่านี้คงบริจacksonน้อยกว่านี้ยิ่งนัก

ขีดค้นของการทำดี

คุณบัณฑิตกล่าวว่า การทำดีนั้น เราย่อมหวังให้คนยกย่อง เราจะทำได้ก็ต่อเมื่อเราช่วยตัวเองได้แล้ว ธุรกิจที่ยังปรี่มน้ำอยู่คือยังไม่รู้ว่าจะรอดหรือไม่ ก็คงมีโอกาสทำดีได้ยาก ข้อจำกัดของการทำดีก็คือผลการประกอบการที่ดีของวิสาหกิจ ถ้าเราทำดี ทำ green marketing แต่งบการเงินติดลบหรือดกต่ำ หรือผลประกอบการแย่ง ก็คงทำดีต่อไปไม่ได้ แม้แต่ผู้บริหารก็อาจตกงานได้

อาจกล่าวได้ว่า การให้เป็นการบำบัจจใจอย่างหนึ่ง มีผลต่อผู้ให้มากกว่า คือทำให้ผู้ให้สบายใจ หรือได้หน้า (มีน้อยคนนักที่คิดจะ 'ปิดทองหลังพระ') สำหรับคนรับนั้น ก็คงได้รับการบรรเทาปัญหา แต่คงไม่ได้ดีขึ้น เช่น คงไม่มีขอทานคนใดขอกระทั่งรำรวย แต่ว่า "กฎทุกกฎก็มีข้อยกเว้น" เช่น ชูชกในวรรณคดี หรืออาจมีชูชกในชีวิตจริงของ พ.ศ. นี้อยู่บ้าง

ให้แล้วสังคมดีขึ้นไหม

คุณบัณฑิตตั้งข้อสังเกตที่น่าสนใจยิ่งว่า การทำดี เช่น การปลูกป่า และการรณรงค์เรื่องโลกร้อน ฯลฯ นั้นทำให้สังคมดีขึ้นหรือไม่ ข้อนี้ไม่มีเครื่องชี้วัดที่ชัดเจน แต่หากดูข่าวจากหนังสือพิมพ์จะเห็นว่าสังคมตกต่ำลง แสดงนัยว่าการให้ที่ทำมานั้นไม่ได้ทำให้สังคมดีขึ้น บริษัทเอกชนยอมไม่สามารถช่วยให้สังคมดีขึ้นด้วยการบริจาค เช่นเดียวกับสลัมที่แต่เดิมมีอยู่เต็มบ้านเต็มเมือง เตี่ยวันนี้หดหายไปมาก เพราะเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น

ประชาชนจึงสามารถล้มตาอำปาก ไม่ใช่มาจากการสงเคราะห์ของหน่วยงานใด โปรดอ่านเรื่อง 'หนึ่งพันแม่ซีเทเรซาก็ช่วยให้สลัมลดลงไม่ได้' <3>

'เรากำลังเล่นลิเก' คุณบัณฑิตให้ข้อคิดและยังกล่าวที่เราไม่ควรหลอกตัวเอง อย่างพูดถึงสิ่งแวดล้อม นักการเมือง ผู้ประกอบการต่างก็พูดถึง แต่หากทำไปแล้ว ทำให้เสียฐานคะแนนเสียง หรือกำไรหด ก็คงไม่มีใครทำ โดยนัยของการทำความดีนี้ การที่ผู้คนไปร่วมงานนี้จนล้นห้องประชุมใหญ่ กระทั่งต้องจัดการถ่ายทอดสดที่ชั้น 1 และ ชั้น 11 นั้น คุณแล้วก็น่าชื่นใจในความสำราญแทนผู้จัด แต่อีกนัยหนึ่งอาจเป็นเพราะงานนี้มีรัฐมนตรีมาเปิดงานและจัดโดยตลาดหลักทรัพย์ ทำให้บริษัทมหาชนทั้งหลายและผู้สนใจไปร่วมงานกันมาก หากเป็นหน่วยงานเล็ก ๆ จัด และจัดโดยไม่เก็บค่าลงทะเบียนใด ๆ เช่นนี้ ก็ยากที่จะหาคนไปฟังได้มากมายอย่างนั้น

ไม่มีคำตอบ

คุณบัณฑิตยอมรับว่าท่านเองก็ไม่มีคำตอบว่าความพอดีอยู่ตรงไหน ระหว่างผลประโยชน์ทางธุรกิจและสังคม ผู้เขียนจึงขอแบ่งปันความเห็นดังนี้:

1. ก่อนอื่นเราควรแยกให้ออกระหว่างการอาสาทำดีกับความรับผิดชอบตาม CSR การอาสาทำดีเป็นโดยความสมัครใจและไม่อาจให้ใครมากระเกณฑ์ ย่อมไม่แปลกที่วิสาหกิจขนาดเล็กไม่อาจอาสาทำดีได้ แต่วิสาหกิจไม่ว่าขนาดโตก็ไม่อาจปฏิเสธความรับผิดชอบต่อสังคมและไม่อาจละเมิดกฎหมายต่อทั้งผู้ถือหุ้น ลูกจ้าง คู่ค้า ลูกค้า ชุมชน และสังคมโดยรวมได้

2. บริษัทใหญ่ ๆ หลายแห่ง โฆษณาส่งเสริมการทำความดี (ที่ใช้เงินไม่มาก) กันยกใหญ่ แต่ไม่ได้หมายความว่ามีความรับผิดชอบต่อสังคมจริงหรือไม่ ถ้าจะดู CSR ของบริษัทมหาชน ก็ควรดูว่าวิสาหกิจเหล่านี้อยู่อย่าง 'ฟูฟ่า' เอาเงินผู้ถือหุ้นมาปรนเปรอผู้บริหารโดยขัดกับหลักความพอเพียงหรือไม่ ผู้บริหารใช้สถานะของตนไปแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวหรือไม่

3. คุณบัณฑิตยังกล่าวว่า บางทีเราไม่กล้าพูดเพราะกลัวผู้มีอำนาจซึ่งคงหมายถึงอำนาจทางการเมืองและทางการเงินนั่นเอง เข้าทำนอง 'พูดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง' เจ้าหน้าที่ภาครัฐเองก็อาจไม่บังคับใช้กฎหมายเพราะเกรงกลัวอำนาจ ตกคงทุกฝ่ายจึงได้แต่ 'เล่นลิเก' ส่งเสริมการทำความดีกันยกใหญ่ โดยไม่ได้ช่วยให้สังคมโดยรวมดีขึ้นจริง

ทำธุรกิจอย่างไรให้สง่างาม

แน่นอนว่าวิสาหกิจยักษ์ใหญ่หลายแห่ง ที่รอดและกลับเติบโตในสังคมได้ ก็เพราะโกงเขามา หรืออาศัยเส้นสายทางการเมืองจึงผูกขาดเติบโตได้ เราควรส่งเสริมจริยธรรมให้ถูกทางว่า เราไม่ควรยกย่องหรือเห็นแก่อำนาจของวิสาหกิจเหล่านี้

สิ่งที่เราควรส่งเสริมก็คือ การทำธุรกิจให้สง่างาม ไม่ฉ้อโกงคนอื่นเพื่อความอยู่รอด ไม่ปลิ้นปล้อนหลอกหลวงเพื่อความสำเร็จ เราควรส่งเสริมจริยธรรมที่ว่า เราไม่ควรทำธุรกิจประเภท 'พวยเรือให้โจรนั่ง' หรือ 'ให้โจรพวยเรือให้เรานั่ง' (ประสบความสำเร็จโดยไม่เลือกวิธีที่ใช้)

เราควรส่งเสริมให้ผู้เริ่มประกอบธุรกิจ เลือกธุรกิจที่ไม่หมิ่นเหม่ต่อกฎหมาย เรายังควรส่งเสริม CSR ด้วยการส่งเสริมให้วิสาหกิจทั้งหลายดำเนินงานตามครรลองของกฎหมาย ไม่ละเมิดกฎหมาย ไม่ละเมิดจรรยาบรรณ หรือไม่ละเมิดกฎหมายทั่วไป เช่น การฉ้อโกง เป็นต้น ที่สำคัญควรส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรตรวจสอบทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อป้องกันการละเมิดกฎหมายโดยเคร่งครัด

โปรดส่งเสริมจริยธรรมให้ถูกทาง

อ้างอิง

- <1> ประมวลใหม่จากฐานตัวเลขของสำนักงานสถิติแห่งชาติ โปรดดู ดร.โสภณ พรโชคชัย โอบทความ 'CSR คือหน้าที่โซอัสสา' ใน *มติชน* ไทย ฉบับวันที่ 11-17 ธันวาคม 2549 หน้า 23 ที่
- <2> โปรดดูรายละเอียดได้ที่
- <3> เพราะการช่วยเหลือชาวบ้านสลัม มักเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า ไม่ได้แก้ที่สาเหตุของความยากจน โปรดอ่าน ดร.โสภณ พรโชคชัย โอบทความ 'หนึ่งพันแม่ซีเทเรซาก็ช่วยสลัมไม่ได้' ที่